

Uloga Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva u razvoju maslinarstva

The role of the Ministry of agriculture, forestry and water
management in olive growing development

V. Milat

SAŽETAK

U članku se iznosi pregled stanja maslinarstva u Hrvatskoj i mjera što ih poduzima Ministarstvo poljoprivrede šumarstva i vodnoga gospodarstva.

ABSTRACT

The situation in olive growing in Croatia and the measures taken by the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management are given in the article.

Hrvatska je imala najveće površine zasađena maslinama u vremenu poslije filoksere te do II svjetskog rata, kada se mahom sade masline na propalim vinogradima. Površine pod maslinama iznosile su uvjetno oko 20.000 ha, odnosno oko 40 milijuna stabala. Uništavanjem vinograda, maslina se spuštala u polja, gdje je bila loza. Priča se da su se maslinici u poljima ljeti za vrijeme maestrala talasali kao valovi na moru! Kako je poljoprivreda u vrijeme socijalizma stagnirala, tako su i masline bile sve zapuštenije i propadale. Stvaranjem države Hrvatske, nijednoj kulturi u priobalju i na otocima nije toliko posvećeno pažnje kao maslinama, što je u konačnici i rezultiralo sadnjom sve većeg broja stabala maslina i sve većom proizvodnjom maslinova ulja. Na pozitivan trend sadnje maslina utjecalo je više faktora: poticaji, visoka cijena ulja, pozitivni stavovi o hranjivosti maslinova ulja, uvođenje nove tehnologije, dovoljan broj uljara, izvan turistička ponuda, itd. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) Hrvatska raspolaže sa fondom stabala

maslina od 3,5 milijuna, uz godišnju prosječnu proizvodnju (1994./2003.) od 10 do 35.000 tona ploda i od 15 – 54.470 hl ulja. Prosječan prirod po stablu iznosi 3,1 do 11,6 kg ploda maslina. Prosječna potrošnja per capita je ispod 1 litre maslinova ulja, dok je potrošnja ulja u zemljama Sredozemlja oko 10 litara. U Hrvatskoj ima nešto više od 100 uljara te se uzgojem maslina bavi gotovo 40.000 domaćinstava. Stvarne površine maslina u odnosu na podatke statistike značajno su veće.

U odnosu na svijet, površine pod maslinama znatno su manje, te je i potrošnja ulja znatno manja. U EU ima preko 5 milijuna hektara maslinika, 2,5 milijuna proizvođača, u Italiji 1,1 milijun proizvođača, Grčkoj 840.000, Portugalu 130.000, itd. U Hrvatskoj površine manje od 0,5 ha zauzimaju 36% ukupnih površina maslinika, dok površine veće od 2 ha čine 21%, odnosno polovicu maslinika čine površine veličine od 0,5 do 2 ha. U EU-i prosječna je veličina maslinika 6 ha, u Španjolskoj 13,5 ha, Grčkoj 3,2 ha, Italiji 1 ha, itd.

EU je vodeći svjetski proizvođač (80% svjetske proizvodnje) i potrošač (70% svjetske potrošnje) maslinova ulja.

Zadaća je Ministarstva poljoprivrede da do ulaska u EU osigura uvjete za sadnju maksimalno mogućih površina pod maslinama. Program Vlade je da do 2007. godine zasadimo 5.500 ha maslina ili godišnje oko 2.000 ha. U razdoblju od početka 2004. godine do danas stvorili smo relativno povoljne uvjete za realizaciju zacrtanog programa podizanja maslinika. Posebno smo osigurali povoljno kreditiranje podizanja maslinika. Stoga u 2005. godini realno očekujemo sadnju oko 2.000 ha maslina.

Postojeće stanje

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2002. godini, a slična je i 2004. godina, broj stabala maslina evidentiranih u Upisniku poljoprivrednih proizvođača je 3,5 milijuna, proizvodnja ploda maslina je 35 000 tona, a proizvodnja maslinova ulja 4,5 milijuna litara. U 2003. godini poticala su se stabla maslina, a u 2004. godini potiče se prerada ploda maslina sa 1,00 kn/kg. Zahtjevi za poticanje prerade maslina podneseni su preko uljara do kraja veljače 2005., a isplata će biti u ožujku ili travnju mjesecu 2005 god. i to izravno proizvođačima.

U 2004. godini, prema podacima Zavoda za sjemenarstvo i rasadničarstvo iz Osijeka, evidentiranih 17 proizvođača sadnica maslina proizveli su 320.929 kom. sadnica, od čega je sorte oblice bilo 163.729 kom. Najveći proizvođači

su: Rasadnik "Prud" sa 114.527 kom., "Vibor" sa 35.056 kom., "SMS" sa 43.979, "Antoniotrade" 27.703, itd. Pridoda li se domaćoj proizvodnji uvoz od 50.000 komada sadnica te vlastita dosadnja maslina iz «izdanaka», dolazimo do podatka da se godišnje sadi oko 400.000 sadnica, što daje uvjetnu površinu od oko 1.500 ha. Na žalost, u 2004. godini i prijašnjih godina, poticane nove površine pod maslinama putem Ministarstva znatno su manje (oko 200 ha). Tu problem svakako leži u neupućenosti proizvođača, u usitnjenosti površina, ali i u prevelikom administriranju i dugoj proceduri. Stoga trebamo stvarati ugledne i uzorne maslinike i domaćinstva, a nadogradnja mora biti znatno više u službi proizvođača, kako od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, tako i djelatnika savjetodavne službe, inspekcije, ureda za gospodarstvo, itd. Sve više mora biti reda u proizvodnji i prometu maslinova ulja, usmjeravajući poticajima proizvodnju ulja ka legalnom tržištu.

Operativni program podizanja nasada maslina

Tijekom proteklih godina politika proizvodnje maslinova ulja je unaprijeđena, tako da je danas usmjerena ka poboljšanju kvalitete uz poticanje proizvođača s ciljem proizvodnje što kvalitetnijih ulja. Kako će ulaskom Hrvatske u EU područja podobna za sadnju maslina biti ograničena, te stabla maslina biti pod kontrolom sustava "zračna slika" (GIS – geographic information system), Vlada Hrvatske je na prijedlog Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva na sjednici od 3. lipnja 2004. godine (Klasa: 320-01/04-02/01., Urbroj: 50300116-04-3) prihvatila Operativni program podizanja 5.500 ha maslina za vremensko razdoblje 2004.-2007.. Vlada Republike Hrvatske je na sjednici od 7. ožujka 2004. godine donijela Zaključak kojim se zadužuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva da u suradnji s Hrvatskim šumama izradi popis potencijalnih površina u vlasništvu države i predloži Vladi donošenje odluke o osnivanju služnosti na tim površinama. Hrvatske šume su dale popis površina za sadnju trajnih nasada u veličini od 3.700 ha. Hrvatski Sabor je na sjednici od 4. lipnja 2004. godine donio i Zaključak kojim se obvezuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva da izradi Program sadnje maslinika na opožarenim površinama, o čemu jednom godišnje treba izvještavati Sabor. U tijeku je obrada pedesetak zahtjeva u kojima proizvođači žele podići gotovo tisuću hektara maslinika. To su značajno veće površine gdje će se zasaditi uzorni maslinici.

U Zakonu o poticajima u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (NN 87/02, 117/03 i 82/04), značajno smo povećali poticaje u 2005. godini i to: kod sadnje maslinika zadržali smo potpore od 20.000,00 kn/ha, odnosno 27.000,00 kn/ha za područja s posebnim uvjetima privređivanja, poticaje za sadnice maslina povećali smo sa 1,00 kn/kom na 5,00 kn/kom, povećali poticaje za prodaju ekstra djevičanskog maslinovog ulja sa 4,00 kn/lit. na 10,00 kn/lit, te uveli poticaje po kilogramu prerađenog ploda (umjesto do sada 16,00 kn po stablu) od 1,00 kn/kg. Minimalna poticana količina je 50 stabala, a kod podizanja nasada maslina potrebno je imati minimalno 0,5 ha zemljišta. Predviđeno je i poticanje ekološke proizvodnje te se za preradu ploda maslina sukladno Zakonu o ekološkoj proizvodnji odobrava plaćanje od 1,30 kn/kg te 13,00 kn/lit ekstra za djevičansko maslinovo ulje.

Kod proizvodnje sadnog materijala želimo kvalitetnije organizirati samodostatnu proizvodnju sadnica maslina, poglavito proizvodnju autohtonih sorata. U tom pravcu želimo snažnije angažirati naše zavode, institute, posebno Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, kako bi osigurali dovoljno količina matičnog materijala podloga i plemki, te na temelju tog osnovnog certificiranog materijala organizirali komercijalnu proizvodnju u postojećim te novim rasadnicima, poštujući regionalizaciju, ali i izbor odgovarajućih lokacija. Potrebno je organizirati proizvodnju sadnog materijala po županijama na način da osiguramo samodostatnu proizvodnju (oko 400.000 komada sadnica godišnje). Treba osigurati dovoljno sredstava za poticanje ove proizvodnje preko lokalne samouprave i županijskih fondova za razvoj poljoprivrede, te države.

U 2005. godini podići ćemo 2.000 ha maslinika i to: dvadesetak vodećih poljoprivrednih tvrtki od 500 -1000 ha, pedesetak srednjih tvrtki i zadruga oko 500 ha, te dvjestotinjak obiteljskih domaćinstava oko 500 ha novih maslinika.

Ocjenjujemo da smo, osiguravanjem povoljnih kreditnih sredstava putem HBOR-a i HAMAG-a, stvorili realne uvjete za realizaciju programa sadnje maslina. Programom kreditiranja sadnje maslina putem HBOR-a želi se maksimalno poticati sadnja novih nasada maslina, sa svrhom povećanja kakvoće i količine ulja, te konkurentnosti na svjetskom tržištu, uz usklađivanje s europskim pravilima u proizvodnji. U provedbi programa kreditiranja osim HBOR-a sudjeluju i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu (HZPSS) i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG). Pri županijama su imenovana stručna povjerenstva za provedbu programa te Središnje stručno povjerenstvo u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva. Podnositelji zahtjeva za kredite mogu biti: obiteljska gospodarstva,

trgovačka društva, poljoprivredne zadruge i obrtnici. Namjena kredita je za: sadni materijal, stupove i armaturu, analiza tla, priprema i uređenje zemljišta, obrada tla, mineralna i ostala gnojiva, zaštitna sredstva, troškovi rada i usluga, za podizanje matičnih nasada, za kupnju mehanizacije, opremu za sustav navodnjavanja, opremu za sustav zaštite od mraza i za kupnju opreme za zaštitu od tuče. Visina kredita za fizičke osobe je 80.000,00 – 1.500.000,00 kn, a za pravne osobe od 100.000,00 – 3.500.000,00 kn. Zahtjevi za značajnije veće kredite, za desetak i više hektara direktno se ugovaraju preko HBOR-a, a isplaćuju posredstvom poslovnih banaka. Uvjeti kreditiranja su isti (4 % kamata, 5 godina poček i ukupno 15. god.).

Rok otplate kredita je 15 godina, uključujući poček od 5 godina. Kamatna stopa za krajnjeg korisnika je 4%, rok za korištenje kredita je 24 mjeseca. Važno je istaknuti da sukladno Zakonu o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (NN 87/02, 117/03 i 82/04) korisnik kredita ima pravo na potporu po modelu poticanja proizvodnje ili po modelu kapitalnih ulaganja. Izrađeni su obrasci za prijavu zahtjeva, kao i stručna knjiga vezano za podizanje maslinika sa svim potrebnim informacijama. Za sve detaljne informacije zainteresirani se trebaju obraditi podružnicama Hrvatskog zavoda za poljoprivredno savjetodavnu službu, koji će dati detaljne upute i tumačenja. Ovim kreditiranjem Savjetodavna služba dobiva novu dimenziju, kada uz kreiranje proizvodnje izravno utječe i na financiranje te proizvodnje.

Na Vama proizvođačima je da iskoristite povoljne uvjete za podizanje novih nasada maslina i njihovo kreditiranje te da se čim prije uključite u programe Vlade i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

Ostaje još jedan bitan limitirajući čimbenik, kojeg nismo do kraja riješili, a to je zemljište i problem sa zemljom. U Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva kvalitetno rješavamo služnost državnog šumskog zemljišta. Želimo vratiti masline tamo gdje su i prije bile, ali gdje šuma nije starija od petnaestak godina, jasno radi usklađenosti sa prirodnom ravnotežom. Na taj način ćemo na otocima i u priobalju osigurati bolje uvjete življenja brojnim domaćinstvima, uljepšati krajolik i što je najvažnije suzbiti požare u ljetnim mjesecima. Zahtjevi za korištenje šumskog zemljišta, prema utvrđenim Kriterijima dostavljaju se Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva ili županijskim Uredima za gospodarstvo. Rješenje o davanju zemljišta na služnost od 50 godina donosi Središnji ured za državnu imovinu u Zagrebu. Na šumskom državnom zemljištu već su i zasađeni pojedini maslinici po Dalmaciji.

Nadalje, intenzivno se radi na izmjeni Zakona o zemljištu, gdje se naglasak daje na rješavanje spore procedure dodjele zemlje, neefikasnost provedbe, na neobrađeno i rasparcelizirano zemljište, posebno u privatnom vlasništvu. U provedbi je i Švedski projekt korištenja i okrupnjavanja zemljišta. Temeljno je polazište rješavanja problema zemljišta da zemlja mora biti obrađena i da se okrupnjava. Prosječna veličina posjeda zasađena maslinama je oko 0,5 ha, dok je prosječna veličina maslinika u EU 6 hektara, u Grčkoj 3,2 ha, u Španjolskoj 13,5 ha, Italiji 1 ha, itd. S ovakvom usitnjenosti zemljišta nema konkurencije i mi moramo okrupnjavati zemlju. Nadalje, Hrvatska mora krenuti u proizvodnju ulja od autohtonih sorata, visoke kvalitete i po mogućnosti «eko» proizvodnju ulja. U svijetu može doći do relativno povećanja broja stabala maslina te relativno polaganog rasta potrošnje ulja. Međutim, smatramo da će se u Hrvatskoj naglo povećati potrošnja ulja, posebno radi zdravstvene vrijednosti ulja, koje čak sprječava zloćudne tumore (dokazano ispitivanjima u SAD-u). Hitno treba riješiti katastar maslina. Reformom EU iz 2003. godine, stabla maslina i površine pod maslinama koje nisu registrirane pod sustav «zračna slika», poznatije pod nazivom GIS, neće biti podobne za potporu. U budućnosti bi GIS trebao biti glavni instrument nadzora i kontrole.

Zakonodavstvo

Na temelju Strategije poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, koju je donio Sabor 2002. godine, trebalo bi što prije izraditi Strategiju razvoja maslinarstva i proizvodnje maslinova ulja Republike Hrvatske kao temeljno polazište razvoja ove djelatnosti. Operativni program podizanja novih nasada maslina prihvaćen od Vlade Republike Hrvatske čini samo dio ukupne strategije (strategija proizvodnje)! Temeljem Zakona o hrani treba što prije načiniti Pravilnik o temeljnim zahtjevima za ulja od ploda i komine maslina.

Zakonom o hrani (NN 117/03, 130/03 i 48/04) sukladno članku 74. definirane su djelatnosti koje mogu obavljati ovlaštene ispitne laboratorije, uvjeti koje moraju ispunjavati laboratorije za obavljanje osnovne i specijalizirane djelatnosti s mogućnošću izdavanja međunarodnih certifikata, a isto su tako, člankom 75. Zakona o hrani, definirani poslovi koje provodi referentni laboratorij koji, da bi bio ovlašten, mora ispunjavati uvjete utvrđene odgovarajućim normama i biti akreditiran od nezavisne institucije. Sukladno navedenom, da bi se mogao provoditi postupak ovlašćivanja laboratorija u tijeku je izrada provedbenih propisa o postupku ocjenjivanja i ovlašćivanja ispitnih laboratorija u kojima će se ispitivati kakvoća proizvoda, te će na temelju tih propisa Ministarstvo

poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva pristupiti ovlašćivanju laboratorija. Gore navedeno će se obaviti tijekom ove godine.

U međuvremenu, dok se ne donesu provedbeni propisi o postupku ocjenjivanja i ovlašćivanja ispitnih laboratorija, na snazi su pravilnici o kakvoći prehrambenih proizvoda i pravilnici o metodama uzimanja uzoraka te obavljanja kemijskih i fizikalnih analiza radi kontrole kakvoće, doneseni na temelju Zakona o normizaciji. Dakle, još uvijek je na snazi Pravilnik o temeljnim zahtjevima maslinova ulja, kojeg je donio Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo. Laboratoriji koji sada provode analize hrane (i ulja) ovlašćeni su od drugih institucija (tijela državne uprave nadležnih za zdravstvo, gospodarstvo, normizaciju i mjeriteljstvo, Državni inspektorat) temeljem propisa iz njihovih nadležnosti, te će biti na snazi sve do donošenja provedbenih propisa temeljem Zakona o hrani od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

Naglašavamo da prema propisima EU, svi laboratoriji ovlašćeni za potrebe službene kontrole hrane moraju ispunjavati uvjete određene normama i biti akreditirani od nezavisne institucije. Pod odgovarajućim normama podrazumijeva se između ostalog i uvođenje certifikata ISO 17025 : 2000 (opći zahtjevi za osposobljenost ispitnih i mjeriteljskih laboratorija). Međutim, zbog potrebe duljeg vremena prilagodbe naših postojećih laboratorija ovako visoko postavljenim zahtjevima, u Zakonu o hrani ostavljena je mogućnost da i laboratoriji koji ne udovoljavaju standardima obavljaju određene poslove. Budući da smo u duhu integriranja EU, i našu postojeću legislativu usklađujemo s legislativom EU, pa tako i problem precizne kvalitetne analize i organoleptičke (senzorne) ocjene maslinova ulja koji bi se trebao riješiti u okviru ovlaštenog laboratorija sukladno EU standardima, gdje će organoleptičku analizu uzoraka provoditi laboratorijska grupa ispitivača, koju čine posebno educirani ispitivači – «panel grupe». Panel grupa bi trebala ocjenjivati senzorne karakteristike proizvoda, a dobivenu ocjenu mjerodavno treba koristiti za ocjenu kvalitete ulja. Na temelju Zakona o normizaciji, Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo objavio je popis akreditiranih ispitnih laboratorija, od kojih jedino SMS – prehrambeno razvojni centar d.o.o. Analitički laboratorij-Klis udovoljava normi ISO 17025 : 2000 i određenim normama za obavljanje ispitivanja fizikalno kemijskih svojstava maslinova ulja i drugih biljnih ulja, senzorno ocjenjivanje djevičanskog maslinovog ulja i mikrobiološko ocjenjivanje čistoće površina. Put od postojećeg stanja do ovlašćivanja treba premostiti dogovorom, na način da se grubo ne zakidaju

proizvođači, a niti potrošači maslinova ulja. Ovo je posebno delikatno kod utvrđivanja ekstra djevičanskog maslinovog ulja za poticaje ulja u prometu.

Sukladno Zakonu o hrani i dogovoru s proizvođačima maslinova ulja u Hrvatskoj gospodarskoj komori, u tijeku je izrada Pravilnika o temeljnim zahtjevima ulja od ploda i komine maslina, koji će biti usklađen s važećim propisima EU, čime će se olakšati pristup naših ulja na tržište EU. Pravilnik treba biti objavljen do nove berbe maslina, temeljem čega će se ovlastiti ispitni laboratoriji i ocjenjivači (senzorna analiza) djevičanskog maslinova ulja od strane našeg Ministarstva i ministra. Na potezu su proizvođači o kojima sada ovisi brzina objave Pravilnika o kvaliteti maslinova ulja i njegova realizacija.

Zakonom o hrani sukladno članku 64. inspekcijski nadzor za kontrolu kakvoće maslinova ulja u maloprodaji provode sanitarni inspektori, dok pregled sadržaja deklaracije provode gospodarski inspektori Državnog inspektorata. Izuzetak su proizvodi sa zaštićenom oznakom zemljopisnog podrijetla, oznakom izvornosti i oznakom tradicionalnog izgleda, za koje se inspekcijski nadzor provodi i u proizvodnji i u maloprodaji, a čiju kontrolu kakvoće provode gospodarski inspektori Državnog inspektorata.

Prema Uredbi 1019/2002/EC «Tržišni standardi za maslinovo ulje», za pokretanje postupka označavanja zemljopisnog podrijetla ili oznake izvornosti više nije potrebno vršiti ispitivanja maslinova ulja tri godine, kako je navedeno u sada važećem Pravilniku o temeljnim zahtjevima za ulja od ploda i komine maslina, već je postupak kraći i jednostavniji, a traje najviše osamnaest mjeseci. Zahtjevu za pokretanje postupka zaštite podrijetla bilo kojeg prehrambenog proizvoda u zemljama EU potrebno je priložiti uz ostalo i rezultate ispitivanja kakvoće tog proizvoda.

Na temelju Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora (NN 28/96), Vlada RH donijela je Uredbu o pristupanju međunarodnom sporazumu o maslinovom ulju i konzumnim maslinama iz 1986. godine, a koji je dopunjen i proširen 1993. godine.

IOOC – Internacional Olive Oil Council (Međunarodno vijeće za maslinovo ulje i jestive masline) osnovano je s ciljem provođenja međunarodnog sporazuma o maslinovom ulju i konzumnim maslinama iz 1986., koji vodi brigu o odredbama rezolucije 93 (IV), 124 (V) i 155 (VI) Konferencije Ujedinjenih naroda o trgovini i razvitku (UNCTAD), kao i završnom aktu UNCTAD-a VII i Cartagenske odluke s UNCTAD-a VIII. Svaka stranka sporazuma članica je Vijeća. Danas IOOC broji 31 zemlju članicu. Vijeće surađuje s međunarodnom agencijom Ujedinjenih Naroda: UNCTAD, UNDP i

FAO-om. Republika Hrvatska je primljena u IOOC na temelju međunarodnog sporazuma objavljenog u NN br. 2/99 dana 27. travnja 1999. godine.

Zaključna razmatranja

1. Maslinarstvo i proizvodnja maslinova ulja zasigurno je najperspektivnija poljoprivredna proizvodnja na Mediteranu (u priobalju i na otocima). Stanje u toj proizvodnji gotovo je zadovoljavajuće, jer se sadi sve više novih stabala maslina, jer se postojeća stabla održavaju sve bolje i jer rastu proizvodnja i potrošnja maslinova ulja. Operativni program podizanja 5.500 ha novih maslinika za vremensko razdoblje 2004.-2007. će se ostvariti. Očekujemo u 2005. godini sadnju oko 2.000 ha maslinika, odnosno sadnju 400.000 sadnica maslina.

2. Stvoreni su relativno povoljniji uvjeti za razvoj maslinarstva kroz:

- osiguranje povoljnih kredita,
- djelomično osiguranje zemljišta, posebno državnog šumskog zemljišta,
- povoljnije i povećane poticaje od države, županija i lokalne samouprave,
- organizaciju proizvodnje i osiguranje potrebnog sadnog materijala,
- izradu i usklađivanje zakonodavstva (Pravilnika o maslinovom ulju i dr.),
- sređivanje upisnika proizvođača, popis stabala maslina, bilansiranje proizvodnje, prometa i zaliha ulja, kontrolu uvoza ulja, kontrolu kvalitete ulja u prometu, itd.

3. Približavanjem EU moramo uskladiti legislativu, tržišno usmjeravati proizvodnju, stvarati veće proizvodne serije ulja prepoznatljive kvalitete i imena, štititi zemljopisno podrijetlo ulja, prići ekološkoj proizvodnji ulja, itd. Treba znati da se kod proizvodnje ekstra kvalitete i «eko» ulja mora potpuno promijeniti filozofija rada, jer tu priča počinje od sadnje maslinika, pripreme zemljišta, sadnog materijala, zaštitnih sredstava, gnojiva, kontrole proizvodnje i prerade, itd. Ali, takva ulja znatno su skuplja i lakše ih je prodati, posebno kroz turističku potrošnju i izvoz.

4. Treba izraditi Strategiju proizvodnje maslina i maslinovog ulja. Treba izraditi Pravilnik o temeljnim zahtjevima za ulja od ploda i komine maslina na temelju Zakona o hrani. Treba Pravilnikom o kvaliteti i temeljnim zahtjevima o ulju ovlastiti ispitne laboratorije i degustatore – senzorne ocjenjivače kvalitetnih maslinovih ulja. Treba izraditi Katastar maslina.

5. Proizvođači se trebaju kvalitetnije organizirati, preko saveza županijskih udruuga do jedinstvenog krovnog saveza Udruge maslinara Hrvatske. Samo tako organizirani i povezani mogu postići najbolje rezultate, u svom interesu.

Zajednički trebaju rješavati probleme koji ih muče: zemljište, potpore, tržište, burza ulja, cijene, zalihe, kreditiranje, uvoz i izvoz ulja, kontrola kvalitete, itd. EU uvjetuje povezivanje i krovno organiziranje proizvođača maslinova ulja, kao uvjet za korištenje vrlo povoljnih sredstava, koji potiču proizvodnju maslinova ulja.

Konačno, Hrvatska ima izuzetno povoljne prirodne uvjete za uzgoj maslina i proizvodnju kvalitetnog maslinova ulja. Zemljišni potencijali su najmanje 20.000 ha, što znači da sada koristimo samo jednu četvrtinu zemljišta namijenjenog za stabla maslina. Autohtone sorte jamče proizvodnju prepoznatljiva ulja vrlo visoke kvalitete. Cijena ulja je vrlo povoljna, a tržište je dugoročno osigurano. U zemljama EU potrošnja maslinova ulja desetak je puta veća nego kod nas. Maslina se idealno nadopunjava s turističkom djelatnosti, jer angažira rad zimi i u proljeće, kada nema posla s turizmom i turistima. Ovom proizvodnjom osiguravamo život brojnim obiteljima na otocima i priobalju, uljepšavamo krajolik i osiguravamo se od ljetnih požara. Naposljetku, što bolje ponuditi gostima, posebno strancima, od vlastite hrane, iz svoga vrta i mora, začinjenu maslinovim uljem i zalitu vinom.

A maslina uvijek daje, kao i mati, bez obzira na uloženi rad. I svatko tko je vezan za Mediteran, bilo da tamo živi ili odande potječe, može i treba imati stotinu stabala maslina, čime će osigurati dovoljno ulja za svoju obitelj, kao i dodatna primanja koja mogu biti veličine prosječne mirovine.

Adresa autora – Authors address:

Dr. sc. Vinko Milat

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva
Zagreb, Grada Vukovara 78

Primljeno – Received:

15.04.2005.